

Chuyện của làng nghề XƯA VÀ NAY

» THIÊN AN

Làng gốm bầu trúc, lãnh Tân Châu, tranh lá thốt nốt An Giang... mỗi làng nghề xưa và nay đều có những câu chuyện riêng, có những bước chuyển mình hòa nhập với thời cuộc.

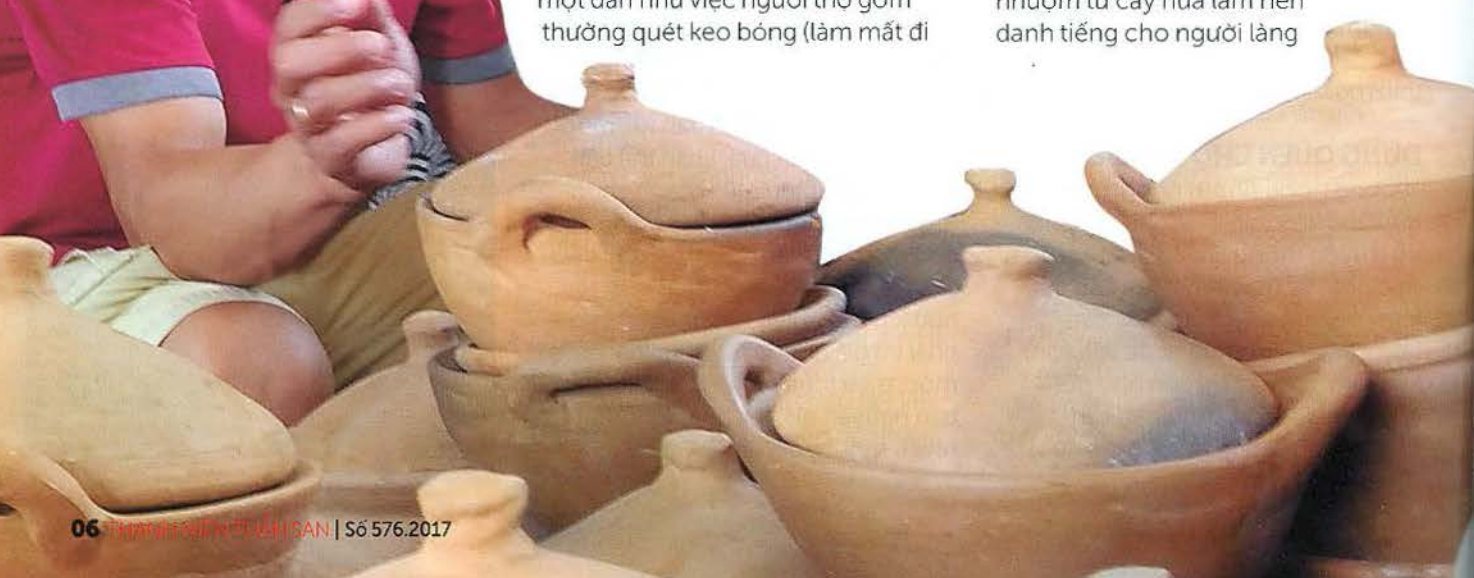
LÀM MỚI GỐM BẦU TRÚC

Làng nghề gốm Chăm Bầu Trúc (Ninh Thuận) có lịch sử từ lâu đời. Kỹ thuật làm gốm của người Chăm ở đây được xem như kiểu làm gốm nguyên thủy. Đất sau khi đem về nhà để đống rồi đào ra, đập tơi, sàng lấy đất mịn. Sau đó nhồi đất với nước cho dẻo, đắp lên khuôn, và người làm gốm phải đi vòng xoay xung quanh trục khuôn để tạo hình sản phẩm. Bình gốm tạo hình xong sẽ được vẽ các hoa văn, phơi cho khô rồi chất củi, rơm lên đốt liên tục 7 - 8 giờ cho rơm rạ củi cháy hết, sau đó để nguội lấy ra. Về ngoài của gốm Bầu Trúc, bên cạnh mẫu hoa văn đặc trưng, còn có họa biến ngẫu hứng tạo nên sự độc đáo. Gốm đất nung ở đây chia thành các nhóm sản phẩm: gốm gia dụng và gốm mỹ nghệ. Vì được làm thủ công, tính ước lượng tùy theo từng người, được truyền lại từ xa xưa nên mỗi sản phẩm gốm tạo ra cũng là sản phẩm duy nhất từ kiểu dáng đến hoa văn. Nhiều năm gần đây, cùng với xu hướng thị trường hóa, chạy theo thị hiếu khách du lịch những giá trị truyền thống làm nên thế mạnh của gốm Bầu Trúc bị mai một dần như việc người thợ gốm thường quét keo bóng (làm mất đi

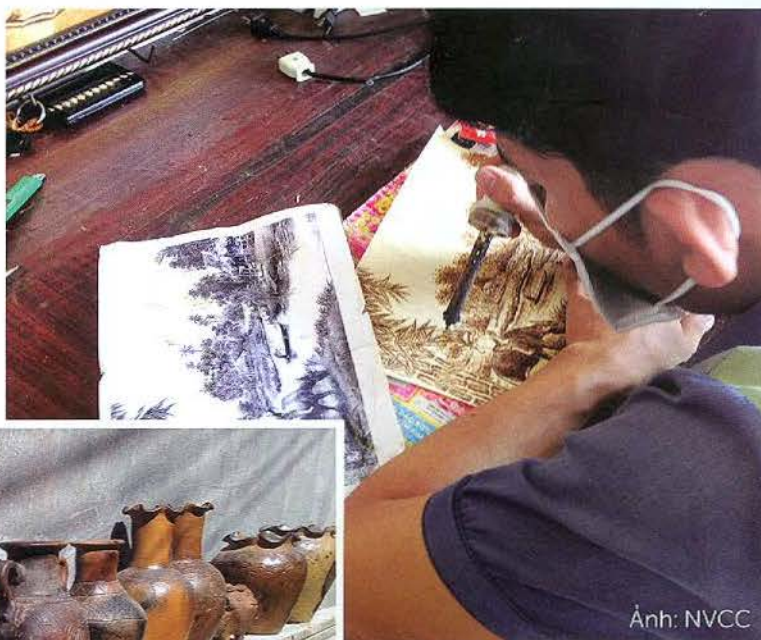
tính mộc mạc của một sản phẩm không dùng men tráng), hay các hoa văn, màu sắc, kiểu dáng đơn giản mộc mạc dần mất đi. May mắn là có nhiều người trẻ tâm huyết với dòng sản phẩm gốm nguyên thủy nên đã đưa ra nhiều dự án để nâng cao giá trị của hàng thủ công Việt. Mục tiêu trước mắt là giới thiệu trong nước, lâu dài thì xuất khẩu được sản phẩm gốm Bầu Trúc ra nước ngoài. Tôi đã nhờ các chuyên gia về mỹ thuật tính các tỷ lệ vàng khi làm sản phẩm về để hướng dẫn lại cho bà con ở làng, tìm tòi cách cải tiến kỹ thuật dán keo bên trong để cho bình gốm không bị rỉ nước. Đồng thời, tìm lại những mẫu hoa văn cổ tượng trưng cho văn hóa Chăm như biểu tượng triết học Chăm (AUM), làm thêm hoa trên bình, trang trí bằng chữ viết... để làm sao sản phẩm của người Chăm ở Bầu Trúc vừa gần với các biểu tượng giá trị văn hóa đặc sắc", anh Nguyễn Xuân Huy, chủ dự án Gốm Bầu Trúc Ninh Thuận, gốm chăm handmade ở TP.HCM chia sẻ.

LÀNG LỤA "ĐEN" Ở TÂN CHÂU

Lãnh là một loại lụa đen bóng, nhuộm từ cây nưa làm nên danh tiếng cho người làng

VỀ NGOÀI CỦA GỐM BÀU TRÚC, BÊN CẠNH MẪU HOA VĂN ĐẶC TRƯNG, MÀU ĐẤT PHA VỚI MÀU LEM CỦA RƠM RẠ TRÊN BỀ MẶT BÌNH GỐM TẠO NÊN SỰ ĐỘC ĐÁO CHO SẢN PHẨM.

Ảnh: NVCC

dệt lụa ở Tân Châu (An Giang). Trò chuyên cùng ông Tám Lăng, một hộ gia đình sản xuất lãnh có lịch sử lâu đời ở Tân Châu, An Giang, ông chia sẻ: "Hồi xưa số lượng khung dệt ở đây có rất lớn, ngày đêm làm hàng không kịp bán. Nhưng cùng với thời gian, do hạn chế của kỹ thuật dệt, cùng với sự cạnh tranh khốc liệt về giá nên sản phẩm dần bị mất vị thế trên thị trường". Sau thời gian chìm lắng, những xưởng dệt ở Tân Châu dần thay đổi, các hoạt động xúc tiến giới thiệu sản phẩm được mở ra nhiều hơn. Người làng lãnh Tân Châu còn làm du lịch, giới thiệu với khách đến tham quan làng nghề, cách thức làm nên tấm lụa đẹp... Ngoài loại lãnh được nhuộm từ cây nưa có màu đen tuyền, hai mặt bóng và nhám, ở Tân Châu bây giờ các xưởng tận dụng máy móc làm thêm nghề se sợi, dệt thêm các loại lụa khác phù hợp với thị trường. Điểm đặc biệt là lụa ở đây được nhuộm màu tự nhiên, lấy từ những vỏ cây, lá cây trong rừng tạo thành các màu

ngà, vàng, nâu hay màu ngói. Ưu thế về lụa từ sợi tơ tằm tự nhiên được nhuộm màu tự nhiên giúp những người làm nghề dệt ở An Giang dần ổn định thu nhập hơn trước.

TAO NÊN TRANH TỪ LÁ CÂY THỐT NỐT

Được xem là biểu tượng của An Giang với những cây thốt nốt mọc tự nhiên, qua nhiều thế hệ, cây thốt nốt được tận dụng cả hoa, quả, thân cây, lá cây... để phục vụ đời sống kinh tế của người dân nơi đây. Khi đến An Giang, món quà hay được mua thường là đường thốt nốt, nước thốt nốt lên men, cao cấp hơn thì có những bức tranh phong cảnh làng quê từ lá cây thốt nốt. Do độ bền của lá cây, từ thời xa xưa, người Khơ Me đã biết dùng nó thay cho giấy để viết chữ. Chính nghề nhân Võ Văn Tạng (Núi Sập, An Giang) đã đưa nghệ thuật vẽ tranh trên lá phát triển thành sản phẩm nghệ thuật mang tinh thương mại, góp phần phát triển kinh tế cho vùng. Mỗi

ngày xưởng tranh của ông Tạng có từ 6 - 8 người thợ ngồi vẽ tranh, ông cũng nhận thêm những người khuyết tật để hướng dẫn họ cách làm tranh lá, có nghề trong tay để có thể tự nuôi sống chính mình. Khả năng nhạy với thị trường, ông Tạng còn lập thêm trang website riêng, có fanpage để có thể bán hàng khắp nơi. "Ngoài bán cho thị trường nội địa, làm quà tặng cho các đơn vị hành chính, tranh từ lá cây thốt nốt của tôi đã được đi khắp nơi, qua Mỹ, châu Âu, sang Nhật Bản... Khách nước ngoài khi nhận được bức tranh của tôi rất trân quý", ông Võ Văn Tạng chia sẻ. 📍